

Coronarapport OKRA

De satelliet van het beleidsplan

INHOUDSTAFEL

Inleiding.....	4
DEEL 1 OKRA EN DE CORONACRISIS.....	6
Het verloop van de coronacrisis	6
Aanpak van de coronacrisis in OKRA.....	7
Bevraging van vrijwilligers.....	8
Taskforce.....	8
Samenwerking met De Federatie en Socius.....	10
Belangenbehartiging.....	10
Civil Solidarity Prize	11
Personeel in coronatijd	11
DEEL 2 TREFPUNTEN in CORONATIJDEN	13
2.1. ACTIVITEITEN VAN DE TREFPUNTEN IN CORONATIJD.....	13
Inleiding.....	13
2.2 BESTUURLIJKE WERKING VAN DE TREFPUNTEN	13
2.3 EVOLUTIE VAN HET AANTAL TREFPUNTEN	14
2.4 AANTAL LEDEN	15
Aantal leden.....	15
Ontslag en overlijden.....	16
CONCLUSIE.....	16
DEEL 3 REGIONALE WERKING IN 2020 EN 2021.....	17
3.1 ONDERSTEUNING VAN TREFPUNTEN	17
3.1.1 STARTDAGEN	17
3.1.2 GEWESTELIJK OVERLEGFORUM OF CLUSTEROVERLEG.....	17
3.1.3 REGIONAAL TEAM.....	18
3.1.4 KADERVORMING.....	18
3.2 HET REGIONAAL AANBOD	18
3.2.1 CULTURELE INITIATIEVEN.	18
3.2.2 De OKRA-ACADEMIE.....	18
3.2.3 REGIONALE CREAWERKING	19
3.2.4 REGIONALE INITIATIEVEN ROND SPORT EN BEWEGEN	19
3.2.5 REGIONALE INITIATIEVEN ROND ZINGEVING	19
3.2.6 REGIONALE ZORGWERKING	20
3.2.7 REGIONALE BELANGENBEHARTIGING	20
3.2.8 REGIONALE WERKING GERICHT OP JONGE SENIOREN	20
Synthese van de regionale werking.....	21
DEEL 4 DE WERKING VAN DE LANDELIJKE VZW IN CORONATIJD.....	22

4.1	DE AANPAK VAN DE CORONACRISIS.....	22
4.2	Corona en de uitvoering van het beleidsplan.	22
	Doel 1 - actief ouder worden.....	22
	Doel 2 het sociaal weefsel versterken.....	23
	Doel 3 okra bouwt bruggen	24
	Doel 4 okra bouwt aan een solidaire en duurzame samenleving met weerbare ouderen	26
	Doel 5 okra draagt bij aan een samenleving die ouderen waardeert.....	26
	Deel 5: Corona en het OMARplan, herstelplan, toekomstplan.....	28
	Besluit van het coronarapport.....	29

INLEIDING

Eind 2019 diende OKRA een nieuw beleidsplan in dat de organisatie klaar zou stomen voor de komende 10 jaar. De subsidieaanvraag werd positief beoordeeld zonder aanbevelingen en OKRA kreeg zekerheid over de subsidies voor de komende 5 jaar. De toekomst zag er rooskleurig uit.

Begin maart 2020 werd OKRA gealarmeerd door Marc Van Ranst. Zijn advies was om onmiddellijk alle activiteiten stil te leggen.

‘De overheid volgt me nog niet, maar het zou een sterk maatschappelijk signaal zijn mocht OKRA haar verantwoordelijkheid opnemen in het belang van haar leden.’
- Marc Van Ranst

Het bestuur nam haar verantwoordelijkheid en besloot vanaf 10 maart 2020 haar werking stil te leggen. De actie van Marc Van Ranst wijst op het maatschappelijk gewicht van OKRA.

Enkele dagen later besloot de overheid om tot een lockdown over te gaan. Niemand kon toen vermoeden dat de samenleving en onze sector gedurende meer dan 2 jaar op z'n kop zou gezet worden. De overheid nam de drastische beslissing om de culturele sector grotendeels lam te leggen. Voor de sociaal-culturele sector in het algemeen en voor de verenigingen in het bijzonder is de impact van deze crisis niet in te schatten. Op het terrein was er niet veel meer mogelijk, de dagelijkse werking viel volledig stil. Meer nog, voor de verenigingen die zich richten op de 65-plussers zijn de gevolgen nog slechter want deze bevolkingsgroep werd snel gekenmerkt als “kwetsbare groep” die de dagdagelijkse contacten moet beperken of vermijden. Alle trefpunten annuleerden onmiddellijk hun goed gevulde activiteitenkalender en ook de regio's schraptten al hun geplande initiatieven. De schade voor het vrijwilligerswerk is aanzienlijk: sommigen werden ernstig ziek of overleden aan het virus, anderen beëindigden hun engagement uit angst, veel vrijwilligers verloren hun motivatie omdat niets meer kon en meer.

De hoop dat dat 2021 opnieuw een normaal jaar zou worden was groot maar helaas bleef de pandemie roet in het eten strooien met nieuwe varianten. Heel wat geplande acties in 2021 moesten uitgesteld worden omdat er nog veel groepsbijeenkomsten verboden werden. Ook begin 2022 staat de barometer nog steeds op rood en dit zal pas veranderen in het voorjaar.

Vrijwilligers en personeel bereiden zich voor op een doorstart na de pandemie: hoe krijgen we na deze crisis met zware impact de locomotief terug op de sporen? Ze zetten alles op alles om iedereen aan boord te houden.

Maar dan barst een volgende crisis los: de oorlog in Oekraïne met verstrekende gevolgen. Een stroom vluchtelingen zoekt hulp in België, de prijzen van gas en aardolie stijgen fenomenaal en een stevige inflatie is het gevolg waardoor de gewone levensmiddelen fiks duurder worden. De loonkosten stijgen exponentieel door 5 indexsprongen in 2022. Deze zware financiële crisis voor de burgers heeft zware gevolgen voor de sociaal culturele sector. Niet alleen de landelijke organisaties ervaren de nefaste gevolgen op financieel vlak, ook de lokale groepen worden het slachtoffer onder meer door de felle prijsstijgingen van producten, van lokalen en infrastructuur. De kostprijs van de activiteiten gaat noodgedwongen omhoog terwijl het beschikbaar inkomen van de deelnemers daalt.

In dit coronarapport over de jaren 2020 en 2021 willen we één en ander in kaart brengen om duidelijk te maken dat de crisis voor grote schade gezorgd heeft. Hiervan herstellen zal zeker niet op korte termijn gerealiseerd worden, dit werd reeds duidelijk in 2022.

Belangrijk echter in deze crisistijd was zeker de veerkracht van de sociaal culturele organisaties. OKRA heeft zeer snel en doelmatig gereageerd op de onverwachte en totale lockdown. Een machine kwam op gang om de crisis te beheersen en de schade te beperken. De werking werd aangepast aan de nieuwe spelregels. Men ging creatief op zoek naar alternatieve activiteiten en overlegvormen. Er werd snel en duidelijk gecommuniceerd met de vrijwilligers en de leden in een periode dat fysiek contact niet meer mocht. Wanneer er opnieuw activiteiten mogelijk werden was OKRA klaar om de doorstart te ondersteunen. Ondanks al de ellende en de verliezen heeft de coronacrisis ook nieuwe inzichten en innoverende praktijken naar boven gebracht die een vaste plaats verworven hebben in de organisatie.

Bij de opmaak van dit rapport hebben we dankbaar gebruik gemaakt van het materiaal dat door De Federatie en Socius deskundig opgemaakt werd.

Om dit lijvig rapport niet onnodig aan te vullen met cijfers die reeds in het cijferboek staan, vragen we om de bijlage 'cijferboek' zeker ook door te nemen.

DEEL 1 OKRA EN DE CORONACRISIS

HET VERLOOP VAN DE CORONACRISIS

Terugblikkend op de coronacrisis van 2020 tot 2022 kunnen we spreken van **5 golven** waarbij steeds aangepaste maatregelen en spelregels opgelegd werden. Dit zorgde voor een jojo-effect dat werking van OKRA als vereniging sterk verstoorde. We geven hieronder een bondig overzicht van het verloop van de crisis met aandacht voor de beperkende maatregelen.

De eerste golf zorgt voor een volledige lockdown tot aan de zomervakantie met sluiting van niet essentiële winkels, scholen, horeca, sociaal cultureel werk, sport, de werkvloer.... Alle activiteiten in groep worden verboden. Het personeel van OKRA moet verplicht thuis werken. Vanaf mei zijn er lichte versoepelingen: sport in de buitenlucht kan weer. Vanaf juli zijn evenementen mogelijk voor kleine groepen, mits naleving van strenge regels.

De tweede golf vanaf oktober 2020 zorgt ervoor dat de geplande doorstart in de kiem gesmoord wordt. Dit knaagt aan de motivatie van vrijwilligers en personeel. De nieuwe maatregelen bevatten strenge beperkingen op groepsactiviteiten. Sociale contacten worden ook aan banden gelegd. De culturele sector gaat opnieuw op slot vanaf november. De klassieke ontmoetingsactiviteiten op het einde van het jaar worden verboden. De Britse variant zorgt voor een hevige opflakking van de epidemie.

Begin 2021 start de vaccinatiecampagne waardoor het "rijk van de vrijheid" in zicht komt. Voorrang wordt gegeven aan de oudsten en de meest kwetsbare groepen wat zeker een pluspunt is voor het doelpubliek van OKRA. Na een moeilijke start is de vaccinatie in Vlaanderen een groot succes! OKRA roept langs diverse wegen de ouderen op om zich massaal te laten vaccineren en helpt ook vaak mee aan de uitvoering van de vaccinatiecampagne. Het sociaal leven herneemt langzaam en er komen versoepelingen.

Derde golf start in maart 2021. De coronacijfers gaan helaas opnieuw de verkeerde kant op omwille van de deltavariant. De cultuursector moet terug dicht vanaf 1 april. Activiteiten in de buitenlucht zijn beperkt toegelaten in kleinere groepen. In mei volgt een nieuwe reeks maatregelen die het onderwijs, het winkelen, de horeca en de sociaal-culturele sector aan banden legt. Thuiswerk blijft de algemene regel voor personeel. In Vlaanderen is de vaccinatiegraad gestegen tot 70% en mensen worden opgeroepen om zich een tweede maal te laten inenten. In de zomermaanden komen er nieuwe spelregels: gebruik maken van CERM en CIRM voor evenementen, een Covid-coördinator, risicoanalyse bij activiteiten, draaiboek, mondkapervplicht, fysieke afstand houden enz. Al deze maatregelen zijn voor de meeste vrijwilligers een hinderpaal om activiteiten in te richten. De angst om mensen te besmetten tijdens groepsactiviteiten weerhoudt vrijwilligers om terug te organiseren. In september telt Vlaanderen reeds 77% dubbel gevaccineerde inwoners en de derde inenting met het boostervaccin komt eraan, eerst voor de oudsten en de kwetsbaren. De positieve effecten worden snel zichtbaar en er volgen nu heel wat versoepelingen. Heel wat regels voor onze sector worden versoepeld of vallen weg. Het ergste lijkt nu wel voorbij.

Vierde golf: Omicronvariant wint terrein in het najaar 2021 met een grote toename van besmettingen, ziekenhuisopnames en sterfgevallen vanaf eind oktober. Een aantal versoepelingen worden opnieuw teruggedraaid. De coronapas (CST) doet zijn intrede vooral voor de evenementen. Alle georganiseerde activiteiten in het verenigingsleven moeten geschrapt worden en massa-evenementen zijn ook niet meer toegelaten. Het onderwijs is de motor van deze golf. Het beleid vraagt veel aandacht voor ventilatie van

lokalen en CO² meters worden verplicht in binnenruimten. OKRA levert meters aan de trefpunten. Mensen worden opgeroepen zich te testen op corona. Maatregelen bevatten nogal wat inconsequenties en onduidelijkheden en dat leidt tot ergernis, ook in de sociaal-culturele sector.

Vijfde golf: een nieuwe variant zaait paniek begin 2022. Wanneer de vierde golf stilaan onder controle komt ontstaat er een nieuwe en hevige golf door een variant die besmettelijker is dan de voorgaande maar gelukkig minder ziekmakend is. De langverwachte coronabarometer wordt ingevoerd en start in code rood op 28 januari 2022 met vrij strenge maatregelen en beperkingen voor cultuur en het verenigingsleven. Er wordt vanaf nu een onderscheid gemaakt tussen vrijetijdsactiviteiten en publieksevenementen en dit leidt tot een diverse aanpak maar ook tot veel onduidelijkheid op het terrein. In maart gaat de barometer naar code geel met het wegvallen van de meeste maatregelen: de sociaal-culturele sector kan nu voluit gaan. Vanaf half maart is er terug een stijging van de besmettingen en de ziekenhuisopnames maar dit heeft geen effect op de maatregelen. De coronacrisis is niet volledig voorbij maar de meest ingrijpende periode lijkt nu wel achter de rug te zijn. De barometer gaat naar code groen.

Deze bondige reconstructie van de Coronacrisis gedurende twee volledige jaren met de bijhorende spelregels en beperkende maatregelen geven duidelijk weer dat de sociaal culturele sector in een grote mate getroffen werd onder meer omdat er gedurende deze periode vaak niets meer kon georganiseerd worden in groepsverband. Wanneer het dan wel opnieuw mocht waren er meestal heel wat beperkende regels die nefast waren voor de motivatie van beroepskrachten en vrijwilligers. Ook de voortdurende wisselingen tussen verstrengen en versoepelen van regels werkte ontmoedigend bij vrijwilligers en personeel. De doorstart kon in de lente van 2022 wel volop beginnen maar de realiteit toont aan dat dit een moeilijk en traag proces is.

AANPAK VAN DE CORONACRISIS IN OKRA

Bij de aanpak van de coronacrisis door OKRA zijn er drie belangrijke aspecten te onderlijnen:

- Beheersen of managen van de crisis: zodra de coronacrisis uitbrak heeft OKRA zonder aarzeling actie ondernomen. Er werden onmiddellijk maatregelen genomen en gecommuniceerd met de achterban om de machine van de ene dag op de andere stil te leggen. Deze plotse omwenteling is bijna probleemloos verlopen dankzij de sterke banden tussen regionale educatieve krachten en de lokale vrijwilligers. Nadien werd een systeem opgezet om de achterban te begeleiden doorheen de diverse fasen van de crisis waarbij ook steeds andere spelregels opgelegd werden.
- De coronacrisis bracht belangrijke onderliggende problemen naar boven. De vereenzaming van alleenstaande ouderen bijvoorbeeld of de achterstand van ouderen op het digitaal vlak. OKRA bood alternatieven om een antwoord te vinden op deze verscherpte problematieken.
- Ondanks de schade die de crisis duidelijk veroorzaakte werd er vrij snel gezocht naar nieuwe opportuniteiten en alternatieve werkwijzen die binnen de spelregels mogelijk waren. Nieuwe praktijken zagen het licht en werden ruim verspreid. De omschakeling naar meer digitale communicatie ook met de vrijwilligers is hier een voorbeeld van.

Van zodra het duidelijk werd dat we als ouderenvereniging sterk zouden getroffen worden door de maatregelen gingen we aan de slag om de vrijwilligers aan de basis te informeren en te ondersteunen.

BEVRAGING VAN VRIJWILLIGERS

Een bevraging bij de vrijwilligers in de trefpunten bij de aanvang van de crisis. 1 676 vrijwilligers vulden dit in en er werd een samenvatting gemaakt die via een webinar gecommuniceerd werd. Dit rapport gaf een goed beeld van wat er aan de basis gebeurde en van er leefde bij vrijwilligers en leden.

- o De enquête gaf de gevoelens van de vrijwilligers duidelijk weer: berusting, geduld, angst, bezorgdheid...
- o Hoe kunnen we voor onze leden toch nog iets aanbieden rekening houdend met al die beperkende maatregelen?
- o Vrijwilligers geven aan dat ze meer contact houden met de leden via telefoon, mail, brieven en wenskaarten, bezoek aan de voordeur met het magazine... Zo vangt OKRA signalen op van vereenzaamde ouderen of senioren met een specifieke nood aan hulp.
- o Vrijwilligers hebben het moeilijk in deze crisis omdat fysieke contacten met leden beperkt worden. Communiceren dat activiteiten afgelast worden doet pijn. De fijne samenwerking in het lokaal team valt grotendeels weg. Ook de onzekerheid over de planning op langere termijn geeft frustratie.
- o Vrijwilligers verwoorden de steun die ze van OKRA verwachten: snelle, duidelijke en concrete informatie over de maatregelen die de overheid oplegt. Ook nood aan concrete tips om veilig te organiseren. Wat kunnen we individueel bieden aan de leden? Velen denken dat het niet lang zal duren en verwachten steun bij de heropstart. Men verwacht aangepaste inspiratie bij de opmaak van een nieuw jaarprogramma. Ook de vraag of OKRA een inspiratiebron kan zijn voor de aanpak van de vereenzaming bij de leden wordt gesteld. Hoe moeten we omgaan met vrijwilligers en leden die persoonlijk getroffen zijn door corona, die een geliefde hebben verloren?
- o Als grote vereniging van ouderen moet OKRA de stem van de ouderen vertolken in de aanpak van de crisis naar het beleid toe.
  - o Al snel werd het duidelijk dat 65-plussers beschouwd werden als een grote risicogroep die kost wat kost moest beschermd worden. Ouderen moesten “in hun kot blijven” en mochten geen fysieke contacten meer hebben. Deze veralgemeende opvatting resulteerde in een houding die ouderen als betuttelend ervaren en die de deur van de vereenzaming openzette.
  - o Ook voor de belangen van de ouderen in de woon- en zorgcentra was meer aandacht nodig vanuit onze belangenbehartigende verantwoordelijkheid. In de beginfase van de crisis werden deze bewoners als het ware opgesloten, was fysiek contact met familie en vrienden verboden. Hoogbejaarde mensen zijn toen in eenzaamheid gestorven, wat voor hen en voor hun nabestaanden als erg traumatisch werd ervaren. In de media kwam dit sterk aan bod maar OKRA heeft op dit terrein veel werk geleverd achter de schermen.
  - o We hebben stevig geijverd om terug te kunnen starten met de normale werking eens er daarvoor een veilige mogelijkheid was.

TASKFORCE

Snel werd het duidelijk dat het hier ging om een ernstige en langdurige crisis die veel impact zou hebben waardoor goed crisismanagement absoluut noodzakelijk was. In maart 2020 werd reeds beslist een taskforce Corona op te starten met twee beroepskrachten als coördinatoren. Eén coördinator zou vooral de overheidscommunicatie opvolgen en het vertegenwoordigingswerk doen inzake Corona, de andere zou vooral instaan voor de

vertaling en de doorstroming van informatie naar de lagere echelons. Aparte werkgroepen gingen aan de slag voor de aparte sectoren (reizen, sport en communicatie) of voor de concrete uitwerking van werkmateriaal. De besluiten van de bevestigingen werden in de taskforce bestudeerd. Men ging aan de slag rond vier grote opdrachten:

1. Wat kan men doen om deze crisis te beheersen op korte termijn?
  - o Communicatie over de crisis en de maatregelen die de overheden afkondigden
  - o ondersteuning van de vrijwilligers
  - o aandacht voor het menselijk drama (overlijden, vereenzaming, zware ziekte)
  - o inspiratiebron (wat kan je nog doen tijdens de lockdown?).
2. Steun bij de doorstart.

Hierbij werd er in eerste instantie vooral naar het najaar 2020 gekeken. Sommige trefpunten wilden zeer snel terug activiteiten aanbieden maar anderen hadden het moeilijk en waren bang om terug aan de slag te gaan. Er waren ook trefpunten waar de vrijwilligers wilden stoppen. Een beperkt aantal trefpunten stopten definitief tijdens de crisis.
3. De planning van activiteiten op de langere termijn met de zorg voor de jaarplanning 2021.
4. De leden en het lidgeld: wat doen we ermee tijdens de crisis?

De werkzaamheden van de taskforce en de werkgroepen leidden in juni 2020 tot een aantal thematische fiches “terug aan de slag” die men via de regio’s en de algemene website ter beschikking stelde van de vrijwilligers, zowel digitaal als op papier. Het werkmateriaal zoals de coronagids van Socius en De Federatie waren belangrijke bronnen. De fiches werden tijdens de crisis aangepast aan de gewijzigde spelregels en maatregelen.

- o De 10 basisregels die moeten gevolgd worden (afstand houden, handen wassen, ontsmetten, ...).
- o Een omschrijving van de taak van de coronaverantwoordelijke tijdens activiteiten.
- o Richtlijnen voor de activiteiten in een binnenruimte aan de hand van een snelle scan: wanneer mag je iets organiseren?
- o Omgaan met angst voor coronabesmetting in het trefpuntteam.
- o Veilig op daguitstap gaan. Hier was speciale aandacht voor de autobus, het openbaar vervoer, de catering, culturele bezoeken.
- o Aansprakelijkheid van organisatoren in coronatijd. Wat met de ledenverzekering in coronatijd?
- o Een handige checklist voor de organisator: waar moet ik allemaal aan denken voor, tijdens en na de activiteit?
- o Ook concrete richtlijnen voor de buitenactiviteiten. De sportfederatie levert een fiche over veilig sporten tijdens corona.
- o Hoe start je je trefpuntteam terug op? Komen we fysiek samen of digitaal? Omgaan met vrijwilligers die hun motivatie verloren.

De taskforce bleef ook in 2021 actief: telkens wanneer de overheid ingreep en nieuwe maatregelen afkondigde werd informatie verzameld via De Federatie die zich ook boog over de ministeriële besluiten met de details. Deze informatie werd dan vertaald naar de vrijwilligers en via de regio’s en de website gecommuniceerd.

Van bij de start van de crisis bleek dat efficiënte **communicatie** bijzonder belangrijk werd. Voor het overleg tussen personeelsleden en vrijwilligers werd overgeschakeld op Teams als digitaal kanaal. De apparatuur werd hiertoe aangepast. Voor individuele contacten werd er meestal gekozen voor telefonische gesprekken of bellen via Teams. In de regio’s werden belrondes georganiseerd om contact met de vrijwilligers te houden. Ook het mailen werd

intensiever gebruikt om informatie door te geven. De informatie met betrekking tot de actuele maatregelen werden op de website geplaatst zodat iedereen er snel over kon beschikken. Daarnaast werd het systeem van digitale nieuwsbrieven gericht op de lokale vrijwilligers en medewerkers geïntensifieerd. Omdat een deel van de vrijwilligers nog niet beschikt over digitale instrumenten voor communicatie kozen we ook voor alternatieven “op papier”. Op het algemeen secretariaat werd een infopunt ingericht waar je permanent terecht kon met praktische vragen met betrekking tot de maatregelen. Van hieruit werd een hulplijn van De Federatie ingeschakeld. Het bestuursblad Schakel richtte zich op de coronacrisis. Het ledenmagazine werd ook tijdens de crisis aan huis bezorgd wat een kans gaf op een voordeurcontact.

SAMENWERKING MET DE FEDERATIE EN SOCIUS

De samenwerking met De Federatie en Socius was cruciaal tijdens de crisis. Enerzijds namen ze deel aan overleg en onderhandelingen met de beleidsverantwoordelijken en experts en anderzijds maakten zij materiaal ten behoeve van de sociaal-culturele organisaties. De Federatie bleef in nauw contact met de sociaal-culturele sector om de signalen van onderuit mee te nemen in de onderhandeling. Zij maakten de sectorgids “Veilig terug aan de slag” in juni 2020 als kader waarbinnen de activiteiten van sociaal-culturele organisaties veilig konden doorgaan. De gids werd door het beleid goedgekeurd. Deze gids vormt de inspiratie voor de concrete fiches en de richtlijnen die OKRA tijdens de crisis verspreide. In de loop van de crisis werd de sectorgids ook meermaals aangepast in functie van gewijzigde maatregelen.

De Federatie bracht in kaart welke schade de crisis aanrichtte in de sector en dit op basis van een bevraging bij de organisaties. Ze vormden ook een platform voor inspiratie en uitwisseling tussen de organisaties. Socius maakte werk van een lijvig rapport waarin de vraag behandeld werd “wat met de sociaal-culturele sector na de coronacrisis”. Hierin was er niet alleen aandacht voor de schade maar ook voor positieve aspecten zoals nieuwe praktijken die tijdens de crisis boven dreven en niet meer weg te denken zijn. Enkele nieuwe praktijken die OKRA realiseerde werden hierin ter inspiratie vermeld zoals de belcirkels waarbij senioren leeftijdsgenoten regelmatig opbelden voor een bemoedigend gesprek. In samenwerking met VRT kwamen er dagelijks turnlessen op televisie om de senioren ook in hun thuissituatie te laten bewegen. Dit initiatief kreeg navolging via filmpjes op YouTube waarbij er dansinstructie gegeven werd.

BELANGENBEHARTIGING

Belangenbehartiging werd een zeer belangrijke en prioritaire opdracht tijdens de coronacrisis. OKRA was de trekker bij het “Charter van de ouderen” dat door de overheid goedgekeurd werd als leidraad. Vooral vanuit de medische experts werden de 65-plussers beschouwd als een kwetsbare groep met strengere maatregelen en beperkingen. OKRA werd hierover gealarmeerd en heeft deze visie sterk gecontesteerd als een vorm van discriminatie. Heel wat 65-plussers zijn immers omwille van hun goede conditie niet kwetsbaarder dan andere volwassenen en 65-plussers kunnen ook best zelf bepalen wat voor hen risicovol gedrag is. In samenwerking met de andere ouderenverenigingen werd een voorstel van ouderencharter uitgewerkt waarin de autonomie van de ouderen voorop stond. De principes waren: leef de algemene coronamaatregelen na en maak een persoonlijke inschatting van je gezondheidsrisico's als je wil deelnemen aan een activiteit. Er werd een praktische tool met kleurcodes ter beschikking gesteld. De kwetsbare ouderen met een specifiek gezondheidsrisico dienen extra voorzichtig te zijn. Dit charter werd aanvaard door de experts en de overheid.

In het kader van de coronacrisis heeft OKRA zich actief en belangenbehartigend ingezet voor, onder meer, de situatie van de bewoners in de woon- en zorgcentra en de zorgbehoevende ouderen. Iedereen herinnert zich zeker nog de dramatische beelden uit de woon- en zorgcentra waarbij de bewoners geen contact meer mochten hebben met familie en vrienden, zelfs niet wanneer ze in een palliatieve fase terecht kwamen. OKRA ijverde om naast de medische factoren ook rekening te houden met geestelijke en psychosociale factoren. Dankzij deze actie werd OKRA lid van de werkgroep psychosociale ondersteuning van de Vlaamse taskforce Zorg en diverse subwerkgroepen. OKRA werkte mee aan de website www.dezorgsamen.be voor psychosociale ondersteuning van professionele zorgverleners, familieleden en mantelzorgers.

Er werden webinars georganiseerd gericht op de psychosociale problematiek met getuigenissen uit OKRA. Het debat over de leeftijdsgrenzen leidde tot aanpassing van de maatregelen voor de woon- en zorgcentra. Via OKRA kwamen de problemen van de bewoners van woon- en zorgcentra in beeld en dit resulteerde in projecten zoals de buffertelefoons, babbelboxen ...

OKRA werd in eigen rangen geconfronteerd met leden en vrijwilligers die ernstig ziek werden of stierven aan corona. De strenge maatregelen waren vaak onmenselijk voor de nabestaanden. OKRA werkte materiaal uit voor troostende initiatieven onder meer in samenwerking met Ferm (actie "Plant Troost").

We werken ook mee aan wetenschappelijke onderzoeken rond corona en ouderen. De "Week van de dikke merci" gericht op de zorgverleners en de mantelzorgers in het voorjaar 2020 ging door onder een veilige variant. Dit signaal van waardering voor de verzorgenden werd sterk geapprecieerd in coronatijd.

OKRA werd ook opgenomen in de algemene Taskforce Covid-19 Zorg en de psychosociale projectgroep en in de FOD Gezondheidszorg om de geestelijke gezondheidszorg meer toegankelijk te maken voor de ouderen. Hiervoor werd 200 miljoen vrij gemaakt.

In 2021 werden ook diverse belangenbehartigende acties ondernomen zoals lobbywerk bij de minister van welzijn om de belangen van de bewoners in de woon- en zorgcentra te verdedigen in het kader van de corona-aanpak.

CIVIL SOLIDARITY PRIZE

Het Europese Economische en Sociaal Comité (EESC) reikte de Civil Solidarity Prize uit aan OKRA omdat de organisatie zich tijdens de coronacrisis als middenveldorganisatie ingezet heeft voor een meer solidaire samenleving en wegens hun zorg en erkenning van de ouderen. OKRA ontkracht het negatief beeld van de passieve en kwetsbare 65-plusser gehanteerd door experts en beleid door tijdens de crisis de ouderen te activeren. Door de sociale contacten veilig verder te onderhouden kon OKRA leden en vrijwilligers behoeden voor vereenzaming en zorgt zo dat ouderen met elkaar verbonden blijven. Het Charter voor de 65-plussers dat dankzij OKRA tot stand kwam is een belangrijk symbool. OKRA toont aan dat veel 65-plussers creativiteit en flexibiliteit behielden om zorg te blijven dragen voor anderen. Het sociaal-cultureel werk slaagt erin om ook tijdens een zware pandemie een bijzondere meerwaarde te leveren aan de samenleving. Vlaanderen kan fier zijn op deze sector met een massa gedreven vrijwilligers die ook in crisistijd het beste van zichzelf geven. Het succes van de vaccinatiecampagne is hier een sterk voorbeeld van.

PERSONEEL IN CORONATIJD

In het kader van de coronacrisis werd ook het personeel van OKRA onderworpen aan algemene maatregelen die hun job sterk beïnvloedten en beperkten. OKRA beschikt over

heel wat “veldwerkers” die hun dagelijks werk op het terrein en met de vrijwilligers uitvoeren. Essentiële activiteiten zoals fysieke contacten en groepsoverleg werden sterk beperkt wat een grote impact had op de werkvloer. Bij het doelpubliek van OKRA werd de “digitale kloof” nu sterk gevoeld.

De inhoud en aanpak van het werk van de beroepskracht verandert drastisch vanaf de lockdown in maart 2020. De meeste activiteiten werden afgelast en fysieke bijeenkomsten mochten niet meer doorgaan. In de plaats kwam er heel veel ander werk om toch nog ten dienste te staan van de vrijwilligers die nu rekenden op een luisterend oor en steun. In deze periode heeft het personeel snel geschakeld.

Verplicht thuiswerk werd de regel vanaf de eerste lockdown tot begin 2022 dus bijna 2 volle jaren. In een werksoort waar het fysiek contact met vrijwilligers erg belangrijk is was dit een zware dobber. Het personeel aanvaarde de thuiswerkregeling en zocht alternatieven om het werk zo te organiseren. Online vergaderingen werden zeer snel het nieuwe normaal en de werkapparatuur werd er voor aangepast. Het thuiswerk kreeg een permanent karakter door de nieuwe, structurele thuiswerkregeling die vanaf januari 2021 van start ging en waar veel beroepskrachten gebruik van maken. De formule van de onlinevergaderingen werd een nieuwe praktijk die ook verder gebruikt werd na de crisis, vooral voor informatieve bijeenkomsten.

Tijdelijke werkloosheid wegens corona (TWO) werd door de overheid ingevoerd voor de sociaal-culturele sector vanaf de start van de lockdown tot eind 2021. Hierdoor werd vermeden dat personeelsleden ontslaan werden. Personeel van OKRA kon hier op vrijwillige basis gebruik van maken rekening houdend met de eigen workload. In de maanden januari tot maart 2021 werd een beperkte TWO voor alle personeelsleden opgelegd. Voor de organisatie betekende dit dat de personeelskost daalde wat zeker nodig was voor de financiële leefbaarheid. Voor personeelsleden was dit systeem positief: ze behielden hun job en inkomen en konden ook meer beschikbaar zijn voor de kinderen in de periode dat thuisonderwijs ingevoerd werd.

Contact Tracing werd het nieuwe systeem om contacten van besmette personen op te volgen in coronatijd. Enkele medewerkers van OKRA hebben hieraan meegewerkt op vrijwillige basis.

Vaccinatiecampagne : één collega werd gedurende een zestal maanden voltijds gedetacheerd voor de praktische organisatie van de vaccinatiecampagne.

Er werd een enquête afgenomen bij het personeel over de gevolgen van corona voor hun welzijn. Hieruit bleek dat de gewijzigde aanpak in coronatijd voor een aantal medewerkers zorgde voor mentale druk. Het wegvallen van de talrijke contacten met collega's en vrijwilligers werd duidelijk gemist.

In het kader van de groepssfeer werden er inspanningen geleverd om de contacten tussen het personeel te bevorderen: digitale koffiepauzes, wandelmomenten, aperitief via teams enz.

DEEL 2   TREFPUNTEN IN CORONATIJDEN

2.1   ACTIVITEITEN VAN DE TREFPUNTEN IN CORONATIJD

INLEIDING

De gegevens van 2019 gebruiken we als referentiepunt. Begin 2020 brak de coronacrisis uit en door de lockdown vielen zowat alle groepsactiviteiten weg. Dit bracht ook wat problemen met betrekking tot de registratie van trefpuntactiviteiten. Toch geven de cijfers een duidelijk beeld van de gevolgen van corona op de plaatselijke werking. Zodra de cijfers van 2022 beschikbaar zullen zijn zullen we kunnen vaststellen in welke mate er in het eerste jaar na de coronacrisis een terugkeer naar de normale situatie gebeurde. We geven hieronder een synthese van de vaststellingen en conclusies.

In 2020 zien we een gevoelige terugval van het **totaal aantal activiteiten** van 22 089 naar 8 873 (-13 216 of -60%) te wijten aan de lockdown en de strenge maatregelen in het najaar. De eenmalige activiteiten scoren slechter dan de clubs. Activiteiten met betrekking tot zingeving (81%), cultuur (76%), leren (72%) en uitstappen/reizen (72%) dalen sterk maar ook voor ontspanning en ontmoeting is de daling groot. De sportinitiatieven dalen slechts met 20%.

Wat het **aantal deelnemers** betreft is de daling tussen 2019 en 2021 spectaculair met 4/5de (-665 091). Sportactiviteiten dalen met 40% maar de grootste dalers situeren zich rond zingeving, cultuur en leren. Ontmoetingsactiviteiten dalen met 83% (-433 565). In coronatijd is het aanbod dus zeer sterk gedaald en het aantal deelnemers daalde nog in grotere mate.

Als we de focus leggen op enkel de **eenmalige activiteiten** is het besluit dat corona hier sterker heeft op ingehakt: er is een globale daling met twee derde (66.2%), in absolute cijfers zakt OKRA met bijna 12 000 activiteiten van meer dan 18 000 naar ongeveer 6 000 activiteiten. Vooral het wegvallen van ontmoetingsactiviteiten in coronatijd werd sterk aanvoeld. Het aantal deelnemers aan deze activiteiten wordt meer dan gehalveerd.

De **regelmatige deelwerkingen of clubs** situeren zich ook rond de 9 interessevelden. Het gaat om min of meer stabiele groepjes van deelnemers die op regelmatige basis een interessewerking beoefenen : creawerk, fietsen, wandelen, dansen, zingen, lezen, bezoeken enz. Globaal gezien gaat het aantal regelmatige clubs of werkingen met 31% achteruit. Dit is minder dan de eenmalige activiteiten maar blijft hoog. De ontspanningsclubs gingen met een vierde achteruit, een daling met 195 clubs en sportclubs dalen met 28% wat meevalt. De daling van de zorgwerking is te wijten aan de strenge regels om bezoek te brengen in een woon- en zorgcentrum. De culturele clubwerking (crea, zangkoor enz.) daalt met 43% (181 clubs minder in 2021).

Het aantal deelnemers aan regelmatige werkingen of clubs is met een derde gedaald tussen 2019 en het coronajaar 2021 (-34%, -24 000 deelnemers). Deze daling valt mee en is te verklaren omdat clubwerkingen in kleinere groepen doorgaan en vaak in de buitenlucht. Voor de sportclubs is er toch een daling met 28 000 deelnemers (-30%) en de ontspanningsclubs (meestal kaarterclubs) handhaven zich enigszins met een verlies van 7 000 deelnemers (-34%). Deze evoluties merk je ook bij het gemiddeld aantal deelnemers per club.

2.2   BESTUURLIJKE WERKING VAN DE TREFPUNTEN

OKRA registreert de vergaderingen die vrijwilligers lokaal organiseren om de werking van hun trefpunt te organiseren: teamvergaderingen of dagelijkse besturen (spilfiguren), jaarplanningsvergaderingen, bijeenkomsten met de hele ploeg vrijwilligers of enkel met de contactpersonen. Over de twee coronajaren zien we een gevoelige daling met twee derde van alle soorten bestuursactiviteiten van de trefpunten: van bijna 12 000 vergaderingen resten er nog 4 000 in 2021. In het tweede coronajaar zien we zelfs een nog sterkere terugval, zeker voor bijeenkomsten met de hele ploeg die met 71% gedaald zijn. Globaal gezien daalt het aantal deelnemende vrijwilligers met drie vierden van in totaal bijna 100 000 naar bijna 25 000. Ook hier zet de daling in 2020 zich nog sterker door in 2021. Hierbij moeten we ook rekening houden met overleden vrijwilligers en bestuursleden die definitief afgehaakt hebben. De dalende deelname aan de vergaderingen van trefpuntteams is minder groot. Vanuit contacten met de basis weten we dat een beperkt aantal trefpunten overgeschakeld is naar digitaal overleg vooral dan voor het kernteam.

2.3 EVOLUTIE VAN HET AANTAL TREFPUNTEN

Deze tabel geeft een overzicht van het aantal actieve trefpunten. We gebruiken het jaar 2013 als een vergelijkingspunt en richten ons op de evolutie tijdens de coronajaren 2020 en 2021.

<i>Jaartal</i>	2013	2019	2020	2021	2022	Corona-impact sinds 2019
TOTAAL	1 152	1 058	1 050	1 049	1 022	-36

Enkele conclusies:

- De coronacrisis heeft een vertragend effect in de trefpuntcijfers. Waar tijdens de coronacrisis de aantallen redelijk stabiel bleven zien we vooral in 2021 en 2022 de extra daling. Eens het verenigingsleven volop kon hervatten, vonden sommige groepen en vrijwilligers niet meer de energie om te herstarten.
- OKRA blijft qua aantal trefpunten en groepen groot (1 022 trefpunten). Vooral in regio Limburg, Antwerpen en Midden Vlaanderen zien we een daling.
- OKRA tracht deze evolutie te counteren door het versterkt inzetten op themagroepen die zich op basis van 1 thema verbinden, en vandaaruit mogelijk doorgroeien naar een stabielere senioren groep. Zo waren er o.a. Padelexperimenten in Limburg en Midden Vlaanderen.

We geven hierbij een synthese van de vaststellingen. Globaal gezien valt de daling in Coronatijd wel mee met een verlies van 11 trefpunten. OKRA blijft qua aantal trefpunten en groepen groot (1 022 in 2022). Deze geringe daling in '20 en '21 loopt bijna gelijk in alle regio's. Ten opzichte van het jaar 2013 zien we wel een grotere daling met meer dan 100 trefpunten. In die periode zijn er regio's die zich handhaven maar ook regio's die sterker dalen. De jaarlijkse cijfers over modeltrefpunten, trefpunten met verbeterpunten en trefpunten in een noodsituatie bevestigen dat deze trend al langer bezig is. In 2020 zou een actie gefinaliseerd worden om de trefpuntbesturen te evalueren en te vernieuwen maar dit project viel grotendeels stil. Veel trefpunten hebben hun ploeg dus niet vernieuwd in coronatijd en sommige vrijwilligers zagen de crisis als een moment om hun engagement te beëindigen. De gegevens van 2022 geven aan dat het aantal trefpunten verder daalt.

Sommige regio's handhaven zich of stijgen licht meestal omwille van de nieuwe thematische groepen.

2.4 AANTAL LEDEN

In het Coronarapport vind je een tabel van de evolutie van de ledencijfers per regio in de jaren 2019, 2020 en 2021. We vergelijken ook procentueel de daling tussen 2019, 2020 en 2021. Hieronder een samenvatting van de vaststellingen en conclusies.

De coronacrisis heeft blijkbaar beperkte invloed op de evolutie van het ledental tussen 2019 en 2020. Dit heeft wellicht veel te maken met het gegeven dat de lidgelden grotendeels reeds betaald waren voor maart 2020 wanneer de crisis losbreekt. OKRA verliest netto 5 548 leden wat een "normale" procentuele daling is met ongeveer 3,5%. In vergelijking met de daling tussen 2018 en 2019 (- 7 831) is deze daling zelfs minder groot. Tussen 2020 en 2021 is de ledendaling wel veel groter : OKRA gaat netto met 18 407 leden achteruit tegenover 2020 (- 12%). Het effect van de coronacrisis zit dus eerder in 2021. Een aantal leden haakt af omdat men in 2021 weinig activiteiten verwacht. Door de coronacrisis zijn er ook weinig argumenten om nieuwe leden aan te trekken want het aanbod is beperkt en onzeker. Gecombineerd zorgt corona dus toch voor een stevige daling met financiële gevolgen : - 24 000 leden (-15%). Meer gedetailleerde cijfers (ontslagen, overlijdens, leeftijdsklassen) zijn nodig om het ledenverlies beter te analyseren. Er mag verwacht worden dat het aantal ernstige zieken en overlijdens in coronatijd ook een negatieve weerslag heeft op het ledental. Cijfers wijzen uit dat de grootste daling zich situeert bij de oudste leden. In 2022 merken we een stabilisering van het aantal leden, ondanks het afnemen van aantal trefpunten.

AANTAL LEDEN

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ledencijfers gebaseerd op de afrekeningen aan de trefpunten (boekhouding). We vergelijken ook procentueel de jaarlijkse daling.

Regio's	2019	2020	2021	2022
totaal	157068	151520	133113	129170
saldo	-7 831	-5548	-18407	-3943
%		-3,53	-12,15	-2,96

Enkele conclusies:

- De coronacrisis heeft blijkbaar beperkte invloed op de evolutie van het ledental tussen 2019 en 2020. Dit heeft alles te maken met het gegeven dat de lidgelden reeds betaald waren voor de start van de coronacrisis.
- Tussen 2020 en 2021 is de ledendaling wel veel groter : OKRA verliest 18 407 leden tegenover 2020 wat een procentuele daling van meer dan 12% oplevert. Het effect van de coronacrisis zit dus eerder in 2021 wanneer wellicht een aantal leden afgehaakt hebben omdat ze in 2021 weinig activiteiten verwachten.
- We zien dat het ledenaantal voor 2022 zich terug aan het stabiliseren is, ondanks het grotere verlies van een aantal trefpunten.
- Uit onderstaande leeftijdsanalyse van de leden zien we enkele opmerkelijke vaststellingen. Vooral de oudste (en kwetsbaarste leden) haken af, en de jongere senioren vinden steeds meer de weg naar OKRA. Dit kunnen tekenen zijn van de aantocht van de babyboomgeneratie, al speelt zeker het innovatievere aanbod van OKRA ook een sterke rol.

Leeftijdsgroep	Aantal vrouwen	Evolutie tov vorig werkjaar	Aantal mannen	Evolutie tov vorig werkjaar
-55j	441	+7.56%	216	+6.93%
55 - 60j	1.513	+33.78%	618	+26.12%
61 - 65j	4.931	+25.25%	2.759	+30.20%
66 - 70j	10.536	+8.12%	6.113	+10.58%
71 - 75j	14.580	+3.36%	8.674	+3.05%
76 - 80j	16.960	+0.19%	9.946	-0.72%
+80j	31.921	-8.77%	17.231	-7.41%

ONTSLAG EN OVERLIJDEN

	2019	2020	2021	2022
Overleden	2939	4036	3572	3364
Ontslag				

Enkele conclusies:

- We voegen de beide rubrieken samen in dit overzicht, omdat de plaatselijke trefpunten die deze data ingeven niet altijd 'overleden' aangeven, maar het overleden lid op 'ontslag' plaatsen. Hierdoor kan mogelijke verwarring ontstaan.
- Toch blijken uit de cijfers een duidelijke corona-impact als je 2019 in vergelijking brengt met 2020. De maatschappelijke oversterfte is ook hier een feit. Meer nog, gelet op het doelpubliek (senioren) is deze oversterfte hier uitgesprokenere zichtbaar. (stijging met 37% in de sterftcijfers 2019 – 2020) Ook in de jaren daaropvolgend liggen de sterftcijfers aan de hoge kant, wat mogelijk ook nog coronagebonden kan zijn.
- Uit de detailanalyse zien we dat vooral de 80+'ers getroffen worden, en gezien de demografische curve van de OKRA-ledenpopulatie dus mee een oorzaak is van het verlies van OKRA leden in deze klasse. (80% van het sterftcijfer is te vinden in de leeftijdsklasse van de 80+'ers)

CONCLUSIE

De cijfers tonen duidelijk aan dat Corona tijdens de jaren 2020 en 2021 een zeer nefaste invloed had op de trefpunten en dit op de diverse gebieden zoals het aantal activiteiten, het aantal clubs, het aantal deelnemers, de bestuurswerking, het aantal trefpunten, de leden enz. Deze negatieve cijfers worden bevestigd vanuit het veldwerk. Toch zijn er ook bemoedigende signalen: in 2022 zijn er heel wat trefpunten die snel willen schakelen door een breed aanbod voor te bereiden. Er is zeker een herstel wat het aantal deelnemers betreft maar men bereikt niet de aantallen van voor de crisis. Met andere woorden, de schade die Corona aangericht heeft zal niet snel hersteld zijn en de doorstart na Corona vraagt tijd.

DEEL 3 REGIONALE WERKING IN 2020 EN 2021

De regio's spelen in OKRA een belangrijke rol: zij begeleiden de trefpunten op hun grondgebied maar bieden ook een bovenlokaal aanbod aan. In de coronajaren 2020 en 2021 hebben de regio's een massa initiatieven moeten annuleren. Zij hebben ook stevig moeten schakelen om binnen de strenge maatregelen toch contact te houden met de vrijwilligers en de trefpunten. Zij gingen ook creatief zoeken naar alternatieven. We beperken ons hier tot een samenvatting.

De gegevens zijn gebaseerd op jaarlijkse regionale vragenlijsten die ingestuurd werden maar anders dan in het verleden bevat de vragenlijst veel open vragen omdat er weinig cijfers te geven waren. Begin 2020 was er nog een normale regionale werking waardoor er toch wel wat georganiseerd werd. Door de coronacrisis viel alles stil in de maand maart. OKRA maakte zich klaar voor de doorstart vanaf september maar de tweede golf zorgde opnieuw dat er heel wat geannuleerd moest worden. Ook 2021 werd sterk getroffen door beperkende maatregelen. De regio's vreesden dat de crisis zou blijven duren en beperkten het aantal initiatieven voor 2021.

3.1 ONDERSTEUNING VAN TREFPUNTEN

De geplande collectieve begeleidingsactiviteiten konden vanaf maart 2020 niet meer doorgaan. Ook de individuele fysieke contacten met vrijwilligers werd sterk beperkt, zeker in de periode maart tot juni en november-december. Dit overzicht geeft een idee van wat er toch aangeboden werd qua begeleiding en ondersteuning.

3.1.1 STARTDAGEN

OKRA regio's hebben de traditie om jaarlijks een startmoment in het najaar te organiseren waar de grote meerderheid van de vrijwilligers verantwoordelijk in trefpunten kennis maakt met het programma voor het komende jaar. In 2019 waren bijna alle trefpunten aanwezig. Ondanks de crisis hebben de meeste regio's in het najaar van '20 en '21 toch nog startmomenten kunnen inrichten, meestal zelfs op locatie. Slechts de helft van de trefpunten namen deel met een beperkte delegatie. In 2020 werden startdagen ook onder digitale vorm aangeboden voor wie niet naar de zaal wilde komen. Het belangrijkste thema is de coronacrisis en hoe een lokale werking veilig organiseren rekening houdend met de spelregels. Eind 2021 voorspelde men dat 2022 een meer normaal jaar zou zijn en werd de inhoud van de startdagen meer gericht op het aanbod voor 2022. De gegevens van 2022 wijzen op een verbetering van de deelname maar het peil van voor corona is zeker niet bereikt.

3.1.2 GEWESTELIJK OVERLEGFORUM OF CLUSTEROVERLEG

De regio's brengen de verantwoordelijken van de trefpunten tweemaal tot driemaal per jaar samen meestal op gemeentelijk niveau om informatie door te geven, signalen op te vangen, praktijken uit te wisselen en samen te werken. In het eerste coronajaar waren er nog veel fysieke vergaderingen in het begin van het jaar en ook digitale overlegmomenten vooral in het najaar. In 2021 werden er heel wat minder overlegmomenten ingericht omdat men veiligheidshalve de fysieke vergaderingen wilde beperken. Niet alle vrijwilligers hadden de mogelijkheid om digitaal te vergaderen. Het aantal trefpunten dat deelnam aan deze bijeenkomsten werd in vergelijking met 2019 gehalveerd in 2020 maar in het tweede

coronajaar is de daling niet zo groot. De gegevens van 2022 wijzen op een verbetering maar het aantal aanwezige trefpunten haalt niet het niveau van voor de coronacrisis.

3.13 REGIONAAL TEAM

Beleidsvrijwilligers werken actief mee via het regionaal team: ze volgen de evolutie van de trefpunten op, bepalen het aanbod van de regio en werken mee aan het regionaal beleid.

In coronatijd werd het aantal fysieke teamvergaderingen beperkt tot een drietal per regio. De regio's schakelden over op digitale teamvergaderingen en dit werd voor een groot deel de nieuwe praktijk ook na corona. Beleidsvrijwilligers zijn vaak mee met digitale ontwikkelingen en ontdekken dat digitale vergaderingen minder tijd in beslag nemen.

3.14 KADERVORMING

In 2019 registreerden we 822 regionale kadervormingsinitiatieven. We kregen slechts een vrij algemeen beeld op de kadervorming ingericht door de regio's in coronatijd. In 2020 gingen er amper 75 cursussen door, in 2021 slechts 33. In 2020 werden 59 kadervormingen geannuleerd, in 2021 21. In beperkte mate koos men voor digitale cursussen (22 in 2020 en 10 in 2021). We kunnen dus besluiten dat de vorming voor de vrijwilligers een zware terugval kende tijdens de coronacrisis. Er werd in beperkte mate overgeschakeld naar digitale varianten van kadervorming, vooral in 2020. De cijfers van 2022 tonen een stijging maar het peil van voor corona bereikt men nog niet.

3.2 HET REGIONAAL AANBOD

3.2.1 CULTURELE INITIATIEVEN.

Vanaf maart 2020 werden alle regionale culturele initiatieven afgelast omdat de culturele sector in lockdown moest: toneelvoorstellingen, operette, concerten, optredens, culturele daguitstappen enz. De geplande nieuwjaarsconcerten gingen nog door.

In 2021 werd er minder gepland maar toch lag het aantal geannuleerde initiatieven nog hoog. Vanaf het najaar startten 9 regio's met een aanbod. Dit alles had ook financiële gevolgen voor de regio's.

Regio's zochten naar alternatieven zoals veilige culturele wandelingen. Ze promoten het bestaand digitaal aanbod zoals virtueel bezoek aan een tentoonstelling of een museum. Men gaf culturele tips via de sociale media of verwees naar podcasts.

3.2.2 DE OKRA-ACADEMIE

Op een 40-tal locaties in Vlaanderen biedt OKRA educatieve en culturele initiatieven aan onder de naam academie. De activiteiten van januari en februari '20 gingen nog door: enkele voordrachten, reisreportages en uitstappen. De lijst van de geannuleerde initiatieven van de diverse academies vanaf maart 2020 is spectaculair: alle voordrachten, voordrachtreeksen, cursussen, filmfora, uitstappen en bezoeken. Ook het cultureel aanbod door academies gepland ging voor de bijl. Voor 2021 planden de academies veiligheidshalve niet veel maar toch moest er nog veel geannuleerd worden. Vanaf het najaar 2021 is er een voorzichtige herneming maar het aantal deelnemers ligt wel lager.

Er werd ook gezocht naar alternatieve werkwijzen in coronatijd: digitale voordrachten, webinars, informatie over het digitaal cultureel aanbod, enz. De academies draaien grotendeels op vrijwilligers die via digitale communicatie bleven meewerken. Zodra het opnieuw mocht vergaderden de vrijwilligers op veilige wijze.

3.2.3 REGIONALE CREAWERKING

Begin 2020 gingen enkele crea-initiatieven door maar vanaf maart worden 80 cursussen voor lesgevers, de creaworkshops, de breicafé's en de creamanifestaties geannuleerd. Voor 2021 werd er voorzichtig gepland maar helaas moest er opnieuw veel afgelast worden. De helft van de regio's hadden een veilig aanbod voor het najaar.

Regio's gingen meteen op zoek naar veilige alternatieven voor de creawerking via digitale kanalen: nieuwsbrieven met creatieve tips & tricks, digitale cursussen, workshops en webinars, creatips via Facebook, enz. Vrijwilligers maakten massaal veel mondkmaskers. Er werd gewerkt met lesfilmpjes voor creatieve senioren thuis. Ook de sociale media werden gebruikt om het creatief werk te promoten. In 2021 werden leden opgeroepen om thuis mutsjes te breien voor Welzijnszorg en knuffels te maken voor een kindziekenhuis. De regio's bleven een beroep doen op de vrijwilligers om actief mee te werken soms via digitale weg en soms ook fysiek binnen de toegelaten spelregels.

3.2.4 REGIONALE INITIATIEVEN ROND SPORT EN BEWEGEN

In januari en februari '20 zijn op beperkte schaal nog enkele initiatieven doorgegaan, evenals in de periode juni tot oktober toen sporten in de open lucht onder voorwaarden toegelaten was. In die periode hebben de regionale motorclubs ook enkele ritten gemaakt. De lijst van de geannuleerde sportactiviteiten vanaf maart 2020 is eindeloos. Alle regio's hadden heel wat gepland en moesten het grootste deel uitstellen of schrappen. In het overzicht vinden we toernooien, regionale fietstochten en wandelingen, danscursussen, dansinstuif, multisport evenementen, enz. Alle sportieve vakanties vielen weg evenals de kadervorming en opleidingen voor sportlesgevers. Voor 2021 werd er voorzichtig gepland maar veel initiatieven werden toch afgelast. In de zomermaanden organiseerden de meeste regio's enkele activiteiten in de buitenlucht.

OKRA Sport+ en de sportleraars van de regio Limburg werkten alternatieven uit onder meer via digitale weg. Ze stelden materiaal ter beschikking zoals wandelroutes of wandelzoektochten die men individueel of in kleine groepjes kon doen. Regio's werkten met bewegwijzerde wandelingen die gedurende een periode beschikbaar bleven. Filmpjes om te turnen of te dansen werden via YouTube ter beschikking gesteld om thuis te trainen. In samenwerking met VRT kwam er een dagelijkse gymtraining op TV. De kadervorming voor de sportvrijwilligers werd digitaal aangeboden. In de meeste regio's werden de sportvrijwilligers actief betrokken via fysieke en soms ook via digitale overlegvergaderingen.

3.2.5 REGIONALE INITIATIEVEN ROND ZINGEVING

Het open aanbod rond zingeving dat gepland was viel in grote mate weg tijdens de lockdown: uitwaaidagen, project rond zinvol ouder worden, bedevaarten, abdijsdagen, pelgrimstochten, tochten van hoop, bezinningsdagen, praatgroepen, enz. Ook het aanbod kadervorming voor de vrijwilligers zingeving kon niet meer doorgaan. Voor 2021 een gelijkaardig scenario: van het beperkte programma werd er nog veel geannuleerd. Later op het jaar beslisten 12 regio's een beperkt maar veilig aanbod te organiseren.

In de coronaperiode werden ook nieuwe initiatieven door de regio's aangeboden zoals inspiratiemomenten op online bijeenkomsten, inspirerende teksten via mail, thematische

nieuwsbrieven, herdenkingsvieringen, inspiratie via de sociale media enz. De vrijwilligers werden ook opgeroepen om contact te onderhouden met vereenzaamde senioren. Alle regio's bleven de vrijwilligers aanspreken via digitale gesprekken of overleg.

3.2.6 REGIONALE ZORGWERKING

Een aantal regio's hebben de "Week van de dikke merci" (zorgweek) georganiseerd maar dan zonder de fysieke aanwezigheid in de woon- en zorgcentra. De dankkaartjes werden op een andere wijze bezorgd aan het personeel en de mantelzorgers. Veel andere initiatieven konden helaas niet doorgaan, voornamelijk ook door de risico's voor de kwetsbare ouderen die voortkomen uit Covid-19. In 2021 werd er voorzichtig geprogrammeerd en een aantal initiatieven werden afgelast. Slecht drie regio's hadden een beperkt aanbod dat fysiek kon doorgaan.

De coronacrisis leidde er wel toe dat veel nieuwe initiatieven rond zorg tot stand kwamen. Zo werden er heel wat kaartjes bezorgd aan de alleenstaande ouderen thuis en in het zorgcentrum. Er werden belacties georganiseerd. De regio's maakten digitale filmpjes om mensen een hart onder de riem te steken. Of er werd gewerkt met raamaffiches.

Vrijwilligers kregen aanmoediging en tips om veilig contact houden met de leden via telefonische weg, drempelbezoekjes af te leggen, briefschrijfacties enz. Deze zorginitiatieven die vaak aan de basis tot stand kwamen werden via de regio's gepromoot. De digitale kanalen en media werden ook hier actief ingeschakeld. Ook in 2021 waren er nog heel wat alternatieve acties zoals praatboxen in de woon- en zorgcentra. Regio's deden inspanningen om de vrijwilligers te blijven betrekken via digitale of fysieke samenkomsten van de werkgroep. Er werd ook heel wat materiaal aangeleverd voor een veilige zorgwerking.

3.2.7 REGIONALE BELANGENBEHARTIGING

De coronamaatregelen zorgen ervoor dat heel wat initiatieven moesten afgeblazen worden vanaf maart 2020 (acties, infovergaderingen, werkgroepen, vormingscursussen enz.). Toch zijn er nog heel wat initiatieven digitaal doorgegaan: enquêtes (bankautomaten, openbaar vervoer, containerparken), werkgroepen, infodagen rond eerstelijnszones, kadervorming enz. Ook contacten met andere organisaties gingen via Teams door. Relevante thema's kwamen aan bod in de regionale nieuwsbrieven. De bankenactie werd gevoerd via de sociale media.

De belangrijke rol van OKRA als verdediger van de ouderen in deze crisis werd ook via de communicatie in de verf gezet. Ook in 2021 hebben de meeste regio's geplande initiatieven moeten afblazen. De regio's kozen voor alternatieven binnen het coronakader: nieuwsbrieven rond het belang van vaccinatie, webinar over digitale veiligheid en ouderenzorg, kadervorming via Teams, aanmaak en verspreiding van promofilmpjes met betrekking tot vaccinatie, informatie over de nationale belangenbehartiging via nieuwsbrieven enz. De vrijwilligers werden actief betrokken via overlegvergaderingen (fysiek en digitaal) en bij een digitale bevraging.

3.2.8 REGIONALE WERKING GERICHT OP JONGE SENIOREN

De regionale initiatieven gericht op jonge senioren kwam heel beperkt aan bod tijdens de coronajaren. De regio's kozen voor het ondersteunen van de trefpunten en het behoud van de huidige leden. Ledenwerving lag moeilijk want er was weinig te bieden. Twee vormingsinitiatieven werden afgelast. Een regio stelde de start van een denkgroep uit. Wel gingen enkele fysieke initiatieven door zoals welkomactiviteiten voor nieuwe leden.

Ook in 2021 zijn er initiatieven afgeblazen. Slechts 2 regio's geven aan dat er initiatieven doorgingen (bak- en kookcursus, een padelinitiatie,...). De start van een thematrefpunt gericht op jonge senioren lukte alvast in een regio.

Daarnaast zijn er ook alternatieve initiatieven die via digitale kanalen ingericht werden: brainstorm rond jongerenwerking, webinars vanuit de academie gericht op jonge deelnemers, promoten van de eindejaarsactie rond ledenwerving via sociale media enz. In 2021 wordt deze werkwijze verder gezet: online cursussen, tips en tricks voor een jongerenwerking, webinars enz. De sociale media werden ook meer ingezet naar deze doelgroep toe.

SYNTHESE VAN DE REGIONALE WERKING

De synthese van de regionale vragenlijsten geeft aan dat alle regio's in sterke mate getroffen werden door de gevolgen van de coronacrisis. De gebruikelijke begeleiding van de trefpunten werd grotendeels geannuleerd en vervangen door alternatieve werkvormen.

Wat het regionaal aanbod betreft: er werden massaal veel initiatieven afgelast en in 2021 hebben de regio's op veilig gespeeld door minder initiatieven te plannen. Voor de meeste regionale werkingen ging men op zoek naar toegelaten alternatieven. Regio's stapten ook over op digitale werkmiddelen als alternatief voor de publiekgerichte initiatieven. De alternatieven slaan het best aan bij de beleidsvrijwilligers, bij gewone deelnemers en trefpuntvrijwilligers is de digitale kloof zeker nog voelbaar. Ook voor het overleg, de samenwerking en de vorming van vrijwilligers werden digitale alternatieven uitgetest.

De eerste gegevens van 2022 wijzen op een positieve tendens maar meestal haalt men het niveau van 2019 niet. Het aantal deelnemers ligt duidelijk lager zowel voor het open aanbod als voor de initiatieven voor vrijwilligers.

Besluit: de heropstart na de coronacrisis blijkt een moeilijk proces dat veel tijd vraagt.

DEEL 4 DE WERKING VAN DE LANDELIJKE VZW IN CORONATIJD

In dit deel belichten we twee aspecten vanuit het oogpunt van de landelijke koepel OKRA vzw:

- o Wat deed de landelijke vzw in het kader van de coronacrisis?
- o Welke invloed had Corona op de uitvoering van het beleidsplan?

4.1 DE AANPAK VAN DE CORONACRISIS

In deel 1 van dit rapport gaven we een overzicht van het verloop van de coronacrisis en de aanpak van OKRA tijdens de crisis. OKRA nam snel ingrijpende maatregelen om de crisis te managen, toonde veerkracht door alternatieven te ontwikkelen en ging inspelen op de nieuwe uitdagingen. Na een enquête bij vrijwilligers ging een taskforce aan de slag die informatie leverde voor de basis en bruikbaar werkmateriaal ontwikkelde. Er werd intens samengewerkt met Socius, De Federatie en VLORA. De communicatiedienst stond in voor snelle en efficiënte informatie via digitale en andere kanalen. Vrijwilligers konden leren om met de nieuwe kanalen te werken. De lokale vrijwilligers werden opgeroepen en geïnspireerd om op een veilige manier contacten te onderhouden met de leden en een aangepast aanbod te leveren. Op het vlak van de belangenbehartiging van de ouderen heeft OKRA tijdens de crisis in een hoge versnelling gewerkt. OKRA lag aan de basis van het Charter voor de 65-plussers en werd uitgenodigd om mee te denken in diverse overheidscellen. Voor dit alles kreeg OKRA een Europese prijs. Corona had ingrijpende gevolgen voor het personeel dat grotendeels overschakelde op thuiswerk. Na een enquête over psychisch welzijn werden acties ondernomen om het personeel te ondersteunen.

4.2 CORONA EN DE UITVOERING VAN HET BELEIDSPLAN

In 2020, het laatste jaar van de vorige beleidsperiode, werden de meeste plaatselijke en regionale initiatieven geannuleerd. In 2021 startte een nieuwe beleidsperiode waarbij het beleidsplan “Van vuurtoren tot satelliet” van start zou gaan. Door de acute crisis werd het een valse start want groepsactiviteiten werden verboden en vrijwilligers en personeelsleden hadden plots andere kopzorgen. We overlopen kort de operationele doelen.

DOEL 1 - ACTIEF OUDER WORDEN

Via een divers sociaal cultureel aanbod wil OKRA de idee van “active ageing” in de praktijk brengen en dit wordt concreet via 9 thema’s of interessevelden. De trefpunten krijgen een keuzemenu. Door Corona werd dit doel on hold gezet in 2021. Enerzijds waren er periodes waarin er zeer weinig activiteiten toegelaten waren en anderzijds beslisten veel trefpunten om weinig te organiseren uit veiligheidsoverwegingen.

Het lokale aanbod rond levenslang leren werd erg beperkt. De trefpunten schraptten meteen al hun leeractiviteiten. Het aantal geïnteresseerden viel voor 90% weg. De regionale academies vielen zo goed als stil. Op beperkte schaal werden enkele veilige en toegelaten alternatieven ingericht.

Doordat de culturele sector op slot ging mochten de meeste culturele initiatieven van trefpunten en regio’s niet doorgaan. Nadien was er veel twijfel om terug te starten wegens

de terugkerende beperkingen. Ook de creatieve clubs, zangkoren, leesclubs enz. stopten hun werking. OKRA zocht actief naar alternatieven onder meer via digitale kanalen. Het magazine behield de culturele rubrieken maar de culturele publieksmanifestaties werden grotendeels geannuleerd.

De activiteiten van trefpunten en regio's rond zingeving vielen tijdens de crisis grotendeels weg. Het toneelstuk "Zijn we niet gelukkig" werd uitgesteld evenals de ethische voordrachten. Heel wat zingevingsmateriaal werd uitgewerkt en ter beschikking gesteld. Er werden veilige alternatieven aangeboden voor troostende en zingevende initiatieven in volle crisis.

De sportactiviteiten ingericht door trefpunten in de buitenlucht konden ten dele doorgaan waardoor de daling beperkt bleef. De initiatieven van de sportclubs in de trefpunten werden in grote mate opgeschort. Het aanbod van de federatie OKRA-sport+ werd ook aangepast aan de Coronacrisis met veilige alternatieven, meestal gericht op individueel sporten. Het regionaal sportaanbod werd eveneens beperkt tot veilige activiteiten in de buitenlucht en in kleine groepjes. Trefpunten en regio's boden alternatieve bewegingsmogelijkheden aan.

Ook rond het thema gezondheid en welzijn organiseerden de trefpunten weinig activiteiten. De samenwerking met CM bleef beperkt gezien er weinig publieksactiviteiten konden doorgaan. De actie rond de stichting "Positieve Gezondheid" ging niet door. Ook de communicatie over het onderzoek naar de positieve effecten van vrijwilligerswerk op de gezondheid werd door de crisis uitgesteld. OKRA informeerde haar leden over Corona en de gevaren en riep op om zich te laten vaccineren. Vrijwilligers zetten zich actief in voor de vaccinatiecampagne.

De daguitstappen en reizen ingericht door trefpunten mochten heel beperkt doorgaan omwille van Corona. In groep op de bus vertoeven was risicovol en veel trefpunten stelden groepsuitstappen uit tot na de coronatijd. Ook het aanbod meerdaagse reizen viel sterk terug omdat het reizen in groep erg beperkt werd. In 2021 werd beslist om de reizen van OKRA te outsourcen aan Intersoc vzw. Voor de programmatie en de begeleiding zal OKRA nog sterk betrokken worden.

Activiteiten rond het thema mens en maatschappij vielen grotendeels weg bij trefpunten en regio's.

DOEL 2 HET SOCIAAL WEEFSEL VERSTERKEN

De negatieve impact van de coronacrisis op dit vlak is groot omdat ontmoeting grotendeels beperkt of verboden werd. Er zijn heel wat inspanningen geleverd door regio's en trefpunten om contact te houden met de doelgroep. Het risico van vereenzaming bij de oudere bevolking was groot. Voor veel ouderen is hun trefpunt een belangrijke ontmoetingsplaats waar ze regelmatig persoonlijk contact hebben met leeftijdsgenoten. Jammer genoeg stopten trefpunten hun werking vaak omdat de vrijwilligers de moed of motivatie verloren. In de coronacrisis werden weinig nieuwe initiatieven opgestart.

De aangepaste visie op trefpunten en groepen in het beleidsplan werd bevestigd in het toekomstplan. De communicatie hierover bleef in 2021 beperkt omdat de focus lag op het ondervangen van de effecten van de coronacrisis. Het systeem van de contactpersonen die de leden regelmatig bezoeken werd wel sterk aangemoedigd omdat dit een werkwijze was

om toch nog veilig contact te houden met de leden. Leden ontvingen het magazine aan huis via vrijwilligers tijdens een kort en veilig contact.

Het divers aanbod van trefpunten en groepen viel in grote mate weg door de maatregelen. Een aantal trefpunten boden toegelaten alternatieven aan. Voor 2021 hebben slechts een beperkt aantal trefpunten een jaarprogramma aangeboden. Er werd duidelijk op veilig gespeeld door de vrijwilligers.

De acties rond de **organisatie van trefpunten en groepen** waren beperkt in 2021. In het kader van het toekomstplan werd wel werk gemaakt van een geactualiseerd vrijwilligersbeleid en aangepaste structuren. De samenwerkingsovereenkomst tussen de trefpunten en de koepel werd voorbereid. In 2022 zullen de vrijwilligers hierover geïnformeerd worden. De omkadering voor nieuwe thematische groepen zal in 2023 uitgewerkt worden.

Acties met betrekking tot het versterken van vrijwilligers: het toekomstplan bepaalt de noodzakelijke aanpassingen aan het vrijwilligersbeleid. De nieuwe structuur voorziet een aanspreekpunt voor elk trefpunt in het eigen streekpunt (begeleiding, ondersteuning en coaching). De vernieuwingsoperatie gericht op het verjongen en uitbreiden van bestuursploegen in 2020 moest uitgesteld worden. Dit blijft een prioriteit voor de rest van de beleidsperiode. Sommige regio's organiseerden reeds welkommomenten voor nieuwe teamleden, andere hebben dit uitgesteld naar later. De kadervorming leed sterk onder de maatregelen waardoor veel vormingsinitiatieven niet konden doorgaan of vervangen werden door digitale bijeenkomsten. In het kader van corona werd er heel sterk gecommuniceerd tussen OKRA en de vrijwilligers via schriftelijke en digitale kanalen. De website van OKRA werd ook een doorgeefluik. De vrijwilligersmap zou geactualiseerd worden rekening houdend met het toekomstplan. Deze actie werd uitgesteld en zal prioriteit krijgen in de cel bewegingsuitbouw.

De coronacrisis heeft de bestaande **begeleiding en ondersteuning van trefpunten en groepen** sterk aangetast. OKRA werkt met collectieve overlegmomenten die tijdens de crisis voor een groot deel wegvielen. Regio's experimenteerden ook met startdagen of gewestvergaderingen via de digitale kanalen. In een aantal gevallen konden de vrijwilligers kiezen tussen fysiek of digitaal wat de facto leidde tot een hogere deelname. Eens men terug fysiek mocht samen komen schakelde men over op veilige bijeenkomsten. Het toekomstplan vormt de regio's om tot streekpunten van gemiddeld 40 trefpunten. Eén educatieve beroepskracht begeleidt de groepen van een streekpunt op een meer systematische wijze. Deze begeleiders zijn actief in intervisiegroepen. Op deze wijze wordt een praktische handleiding voor begeleiders tot stand gebracht. De tool om trefpunten jaarlijks te evalueren werd in 2021 niet gehanteerd. In 2022 registreert men meer trefpunten die heel wat verbeterpunten hebben of zich in een risicofase bevinden. De cel bewegingsuitbouw werkt de komende jaren verder aan een effectieve praktijk om groepen te ondersteunen.

DOEL 3 OKRA BOUWT BRUGGEN

OKRA profileert zich als een open en inclusieve beweging die bruggen slaat naar kwetsbare groepen en verzet zich tegen het wij-zij-denken in een gepolariseerde en superdiverse samenleving.

Trefpunten en groepen stellen zich minder open tijdens de crisis. In een periode waarin het sociaal cultureel werk in grote mate stil werd gelegd was het aanbod erg beperkt en

richtten we ons hoofdzakelijk op contact met de eigen leden. Ook de samenwerking tussen trefpunten beperkte zich omdat de gewestelijke overlegfora (clusters) slechts beperkt doorgingen. Het complex systeem van lidmaatschap maakte dit niet makkelijker, dit systeem herdenken is een belangrijk werkpunt voor de cel bewegingsuitbouw voor 2022-2023.

OKRA biedt activiteiten aan maar is vooral een netwerk waar mensen zorg voor elkaar dragen. Dit laatste element is tijdens de crisis prioritair geworden en werd concreet via de veilige bezoeken of deur-aan-deur-bezoeken van de contactpersonen. Trefpunten werden gevraagd om meer aandacht te besteden aan **alleenstaande ouderen**. De preventieve aanpak van vereenzaming werd een hoofdzaak. Het speerpunt “tweede mantel” kreeg op die wijze een noodzakelijke invulling in de coronaperiode maar zal vanaf 2022 verder uitgewerkt worden.

Corona gooide ook roet in het eten in de aanpak van **diversiteit en inclusie** in een superdiverse en gekleurde samenleving. Het toekomstplan met nieuw organogram voorzag mensen en middelen voor de opvolging van deze doelstelling. In 2022 ging een werkgroep aan de slag. Een beleidsnota rond diversiteit en inclusie wordt voorbereid in samenwerking met diverse organisaties. In het ledenmagazine besteedt OKRA aandacht aan dit thema via getuigenissen. Het speerpunt om ervaring ter beschikking te stellen van een vereniging van mensen met een allochtone afkomst werd uitgesteld. In dit verband gingen er reeds gesprekken door met vertegenwoordigers van het Internationaal Comité.

Bruggen wereldwijd : waar mogelijk gingen de samenwerkingen met organisaties wereldwijd verder omdat deze ontmoetingen vaak digitaal doorgingen. Echter had elke organisatie een sterke focus op de eigen werking en de uitdagingen waarvoor corona ons stelde. OKRA is sterk betrokken geweest, zowel in België, Vlaanderen als op Europees niveau bij het verdedigen van de ouderenrechten en het pleiten voor een kader in de VN-verklaring rond de Universele Rechten van de Mens. Corona scherpste dit thema nog extra aan.

Daarnaast werden er verschillende artikels geschreven in diverse sociaal-maatschappelijke tijdschriften en werd er een gastcollege gegeven aan de laatstejaarsstudenten van de KULeuven over de ouderenrechten in de pandemie. We verleenden medewerking aan rapporten die werden opgesteld over de situatie in de woonzorgcentra tijdens corona door Amnesty International (2021). 1 oktober werd aangegrepen, als internationale dag van de ouderen, om de internationale ouderenrechten aan te kaarten, dit in samenspraak met onze Bengalese partnerorganisatie Gonoshasthaya Kendra (GK). Er wordt gewerkt aan het motiveren van een Belgische deelname aan de VN-werkgroep ‘Open-ended Working Group on Ageing’ die de lancunes op vlak van mensenrechten in kaart moet brengen en oplossingen moet verkennen met inbegrip van een apart verdrag voor ouderen.

OKRA is ook deel van AGE (Age Platform Europe) waar deskundige vrijwilligers onze inbreng verzekeren. Tijdens de pandemie lag de focus van dit platform hoofdzakelijk op de vaccinatiecampagne en rapportering over de situatie van ouderen in de epidemie.

Een brug naar de jongere generaties : de acties werden door de coronacrisis uitgesteld. De samenwerking met Victoria De Luxe levert de film “Rebels” op die ook zal gebruikt worden naar de jongeren toe via de scholen, de opleiding van mensen in de zorgsector enz.

DOEL 4 OKRA BOUWT AAN EEN SOLIDAIRE EN DUURZAME SAMENLEVING MET WEERBARE OUDEREN

De rol van de trefpunten is informeren, dienstverlening, beleidsbeïnvloeding en actie voeren op lokaal vlak. De coronacrisis beperkt deze werking in grote mate. Trefpunten werken wel mee aan het informeren van ouderen over corona en de gevolgen. Bij de vaccinatiecampagne levert OKRA vrijwilligers.

De structurele samenwerking tussen trefpunten met betrekking tot gemeentelijk beleid werd sterk beperkt evenals de samenwerking via de ouderenadviesraden. Trefpunten stimuleren de gemeenten om het lokaal sociaal-cultureel netwerk te versterken en het coronabudget van het departement cultuur hiervoor te gebruiken. De problematiek van de lokale infrastructuur en het gebrek aan degelijke lokalen werd duidelijk en dit thema zal zeker in deze beleidsperiode opgevolgd worden.

De ondersteunende rol van de regio's bleef noodgedwongen bescheiden. De bankenactie rond het verdwijnen van geldautomaten liep door. De regio's organiseerden kadervorming of hadden een digitaal vormingsaanbod voor vrijwilligers.

De rol van de landelijke koepel op het vlak van belangenbehartiging tijdens de coronacrisis was indrukwekkend (zie eerder in dit rapport). In dit verband groeide de samenwerking met externe partners en overheidsorganen. OKRA werkte mee aan wetenschappelijk onderzoek. De negatieve behandeling van de 65plussers als kwetsbare groep riep veel weerstand op en leidde tot stevige acties. Ook het ledenmagazine bracht informatie en duiding over corona en de ouderen. De samenwerking met radiozender VBRO via informatieve spots werd gestopt. Het speerpunt met betrekking tot het organiseren van een ombudsdienst werd uitgesteld. Bij de uitvoering van het toekomstplan kreeg de cel belangenbehartiging vorm na de coronacrisis.

Het speerpunt met betrekking tot de duurzame samenleving liep vertraging op tijdens de crisis. De structurele samenwerking met de Grootouders voor het klimaat liep wel door met twee vaste vertegenwoordigers. De coronamaatregelen zorgden ook voor een flinke rem op de activiteiten en acties van de grootouders. De interne werkgroep besprak de concrete aanpak ook in trefpunten die vooral na de coronacrisis moet opgenomen worden. Het overleg met ECOKERK leidt naar verdere samenwerking. Via het magazine werden leden concreet bewust gemaakt van de klimaatcrisis en geïnspireerd om in het dagelijks leven duurzamer te handelen. In deze beleidsperiode zal dit speerpunt verdergezet worden!

OKRA verkleint de digitale kloof: Er werd overlegd met de bankensector om een oplossing te vinden voor het probleem van de verdwijnende geldautomaten. De samenwerking met Seniorweb en andere partners werd verder onderzocht. De initiatieven om ouderen te trainen in het gebruik van de digitale instrumenten werden grotendeels uitgesteld.

OKRA kiest voor internationale solidariteit: onze samenwerking met ouderenverenigingen wereldwijd bleef doorgaan (digitaal) en verlegde de focus naar het verdedigen van de rechten van de ouderen.

DOEL 5 OKRA DRAAGT BIJ AAN EEN SAMENLEVING DIE OUDEREN WAARDEERT

Deze doelstelling richt zich hoofdzakelijk op de beeldvorming over ouderen en op leeftijdsdiscriminatie. Het samenbrengen van onderzoekswerk over dit thema werd uitgesteld. In het kader van de coronacrisis vocht OKRA tegen discriminatie van ouderen in de maatregelen. Bij het begin van de crisis werden alle ouderen op één hoop gegooid als kwetsbare personen die de contacten sterk moesten beperken. In samenwerking met

andere ouderenorganisaties en VLORA werd een charter voorbereid waarin gesteld werd dat niet elke oudere een kwetsbare persoon is en dat ouderen best zelf konden beslissen wat voor hen veilig was. Dit charter werd goedgekeurd door de overheid wat zeker een belangrijke correctie betekende in het denken over ouderen. De discussie rond dit thema werd ook breed maatschappelijk en in de media gevoerd. In die context groeide er een samenwerking tussen OKRA en Victoria De Luxe om rond deze problematiek een film te maken die bruikbaar is voor de behandeling van dit thema in OKRA (trefpunten, academies ...) en bij andere generaties. Dit project wordt in 2022 en 2023 verder uitgewerkt en sluit aan bij de geplande campagne om de jongere generaties te laten nadenken over de plaats van ouderen in de samenleving.

DEEL 5: CORONA EN HET OMARPLAN, HERSTELPLAN, TOEKOMSTPLAN

In 2017 startte het heroriënteringsproces onder de naam OMARplan. In 2020 zou het plan gefinaliseerd en uitgevoerd worden maar ook hier heeft Corona voor vertraging gezorgd. Ondertussen was de financiële situatie verslechterd zodat een herstelplan noodzakelijk werd. Daarnaast zorgde het uitstel van het herstelplan voor een klimaat van onzekerheid voor heel wat werknemers wat hun niet ten goede kwam.

Pas in juni 2021 keurt de algemene vergadering het toekomstplan (dat gebaseerd werd op het OMARplan en het herstelplan) goed zodat de uitvoering kan starten.

Besluit: de coronacrisis heeft een negatieve invloed gehad. Er was langere onzekerheid bij het personeel, een kleinere financiële ruimte enz. Je kan alles lezen over het toekomstplan en het zakelijk beleid in het voortgangsrapport.

BESLUIT VAN HET CORONARAPPORT

Globaal genomen kunnen we stellen dat heel wat voorziene realisaties niet konden doorgaan in 2021 en 2022 en de huidige beleidsperiode dus een 'valse' start nam. Het woord 'vals' is echter niet op zijn plaats. OKRA heeft net in deze crisis haar grote meerwaarde bewezen voor haar leden en de maatschappelijke ouderenthema's. De crisis was niet voorzien, kwam op onze weg, en we gingen ermee om... Er waren geen draaiboeken en scenario's. Het was vaak creatief zijn en pionieren. En dat lukte wonderwel en leverde OKRA erkenningen op. OKRA viel niet stil. Want een vereniging met leden, daar ga je voor. Ook in een bedreigende crisistijd.